

УДК: 330.131.3+311
JEL Classification: C1, C81
doi: 10.31767/nasoa.4-2020.01

С. С. ГЕРАСИМЕНКО,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри статистики,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
e-mail: CCGerasimenko@nasoa.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-6522-3091;

В. В. ГЕРАСИМЕНКО,
студент спеціальності “Економічна кібернетика”,
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана,
e-mail: valikgera2002@gmail.com

Економічні цикли сучасності: світовий та український тренди

*“Еволюція за своєю сутністю є процесом,
який рухається циклами...
Реальним є лише цикл сам по собі”
(І. Шумпетер)*

В статті вказано на необхідність врахування наукових засад характеристики закономірностей економічного розвитку в сучасних умовах шляхом статистичного оцінювання змін відповідних параметрів. Вказаний підхід дозволяє передбачити терміни зміни характеру розвитку, зокрема настання економічних криз різного масштабу, що дозволить заздалегідь розробити попереджувальні заходи з метою пом'якшення їх впливу на добробут пересічних громадян. Здійснення постійного моніторингу світових економічних трендів на вказаних засадах потребують насамперед країни з недостатньо високим рівнем економічного розвитку. Це обумовлено тим, що як можна зауважити з прикладу України, такі країни є більш вразливими до впливу негативних наслідків економічних криз.

Ключові слова: ринкова економіка, економічні закони, нерівномірність розвитку, довгі хвилі, інновації, закономірності, статистичні характеристики, прогнозування.

S. GERASYMENKO,
Dsc (Economics), Professor,
Head of the Department of Statistics,
National Academy of Statistics, Accounting and Audit;

V. HERASYMENKO,
Student Majoring in “Economic Cybernetics”,
Hetman Kyiv National University of Economics
Studies of the Logistics Services Market: Information and Analytical Support and a System of Statistical Indicators

Economic Cycles in the Modern Times: Global and Ukrainian Trends

The high degree of economic development and globalization of society in the XXI century necessitated a rapid response of market participants to events of any scale occurring in different parts of the world, in order to ensure the achievement of planned goals.

When reading the publications containing the characteristics of current events in the economy, it is thought that their authors decided to reject the findings of world-renowned

© С. С. Герасименко, В. В. Герасименко, 2020

scientists on the laws of economic development and offer society to solve economic problems instead of laws to rely on expert assessments.

The article points out the need to take into account the scientific principles of characterization of patterns of economic development in modern conditions by statistical evaluation of changes in relevant parameters. This approach allows us to predict the timing of changes in the nature of development, in particular - the onset of economic crises of various scales, which will allow in advance to develop preventive measures to mitigate their impact on the welfare of ordinary citizens.

Taking into account the factors that can both help and hinder the observance of a certain direction of movement requires analysis and forecasting of the state and trends of world and national trends on the basis of scientific laws of market economy, in particular the cyclical nature of its development. The existence of economic cycles was discovered, received scientific proof and historical confirmation. The reasons that led to cyclical changes in the economy, in particular the emergence of crises, were identified. Appropriate indicators should be used to characterize these causes.

First of all, countries with insufficiently high level of economic development need to constantly monitor global economic trends on these principles. This is due to the fact that, as can be seen from the example of Ukraine, such countries are more vulnerable to the negative effects of economic crises.

Key words: *market economy, economic laws, uneven development, long waves, innovations, regularities, statistical characteristics, forecasting.*

Постановка проблеми. Високий ступінь економічного розвитку та глобалізації суспільства у XXI столітті обумовили необхідність швидкої реакції суб'єктів ринку на події будь-якого масштабу, які відбуваються в різних кінцях світу, щоб забезпечити досягнення запланованих цілей. Врахування чинників, що можуть як допомогти, так і зашкодити дотриманню визначеного напрямку руху, вимагає науково обґрунтованого аналізу та прогнозування стану та тенденцій світових і національних трендів з урахуванням закономірностей ринкової економіки, зокрема циклічності її розвитку. Існування економічних циклів науково доведено та історично підтверджено. Але при ознайомленні з публікаціями, присвяченими аналізу сучасних подій в економіці, виникає думка, що їх автори вирішили відкинути напрацювання всесвітньовідомих учених щодо закономірностей економічного розвитку і запропонувати суспільству для вирішення економічних проблем замість законів покладатися на експертні оцінки. Як наслідок, майже відсутні наукові дослідження та практичні розробки, які б надавали опис економічних трендів сучасності у формі статистичних моделей, що містять оцінку циклічної складової цих трендів. А тому періодичне зниження економічної активності, яка передбачена теоріями циклічного розвитку, викликає здивування не тільки у пересічних громадян, а й в управлінців і науковців, які мають відстежувати та характеризувати економічні тенденції з метою інформування суспільства та розроблення заходів щодо зменшення негативних наслідків економічних криз. Зазначене обумовлює актуальність досліджень економічних циклів на глобальному і національному рівні.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Як було зауважено вище, публікації стосовно стану та тенденцій як світової, так і української економіки на сучасному етапі можна умовно поділити на дві групи, які мають подібне спрямування щодо ключової думки – характеристики причин і наслідків економічних криз, що спостерігаються останнім часом. Автори публікацій першої групи, відкинувши відкинувши засадничий науковий характер циклічності розвитку ринкової економіки, висловлюють власні припущення щодо впливу суспільно-економічних явищ і процесів на коливання рівнів певних показників. Показовим щодо думок цієї групи авторів є одна з публікацій А. Акаєва, А. Коротаєва [1] в якій вони з посиланнями на інші джерела формулюють власну експертну оцінку економічних процесів протягом останніх 50 років. На початку статті А. Акаєв і А. Коротаєв ще співвідносять власні оцінки з передбаченнями щодо тенденцій економічного розвитку, які слідують з основних положень теорії Кондратьєва, хоча про внесок до його теорії інноваційних засад, сформульованих Й. Шумпетером, нічого не згадують. Але в подальшому вони наводять твердження, обґрунтованість яких може викликати хіба що подив. Наприклад: “Дата початку другої хвилі глобальної фінансової кризи була передбачена дослідницькою групою авторів

ще в 2010 році – за 9 місяців до настання самої кризи – з дивовижною точністю: прогнозні розрахунки вказували на 3 серпня 2011 року. <...> Далі було показано, що стохастичне вибухове зростання цін добре описується за допомогою прискорювальних лог-періодичних коливань, що накладаються на вибуховий зростаючий тренд і описуються степеневою функцією другого порядку з квазісінгулярністю в кінцевий момент часу. Таким чином, для прогнозу дати кризи залишалося оцінити координати точки сингулярності” [1, с. 12]. З цієї цитати слідує, що її автори здатні передбачити момент настання кризи з точністю до 1 дня. Але, по-перше, здійснення точкового прогнозу є неможливим відповідно до засад статистичного прогнозування, і якщо авторам вдалося зробити таке відкриття, чому вони не поділилися ним з усім світом і насамперед із керівниками провідних держав світу, які, маючи такі прогнози, розробили би заходи для пом’якшення негативного впливу кризи на економіку і добробут?

Автори другої групи публікацій не відмовляються від застосування наукових засад у дослідженнях економіки. Зокрема, А. Дука пише: “Погіршення кон’юнктури на світових та внутрішніх ринках унаслідок глобальної фінансово-економічної кризи призвело до низки наслідків, які негативно вплинули на економічну ситуацію в країні та, як наслідок, призвели до зниження темпів зростання більшості соціально-економічних показників. <...> Саме тому в новому світі виглядає й переосмислення проблем вибору такої моделі розвитку та механізму її реалізації, ролі інновацій та технологій у господарській еволюції, що здатна протистояти викликам глобальних фінансово-економічних криз. У цьому контексті особливої уваги заслуговує науковий доробок фундатора інноватики австрійського економіста Йозефа Шумпетера (1883–1950), у працях якого обґрунтовані правомірні й донині положення про інноваційно-технологічну діяльність як універсальну функцію будь-якої суспільної формації, «фактор утворюючої руйнації», «нестабільної стабільності», головну рушійну силу розвитку економічної системи” [2, с. 10]. Але автор наведеної цитати лише погоджується з доведеною тезою одного із розробників теорії ринкової економіки Й.Шумпетера, але не розвиває її. В його роботі відсутній як порівняльний аналіз сучасних трендів із теоретичними, так і відповідні аналітичні розрахунки.

Мета публікації. Враховуючи наведене, метою публікації було визначено надання узагальнень теоретичних положень та статистичної характеристики щодо узгодженості економічних трендів сучасності з передбаченнями творців теорії еволюційного розвитку ринкової економіки, можливості статистичного визначення періодів прояву певних тенденцій економічного розвитку та наслідків впливу економічних криз на економіку України.

Виклад основного матеріалу. Україна як незалежна держава переживає вже не першу фінансово-економічну кризу. Їх наслідки знаходять прояв у скороченні ВВП, погіршенні фінансових результатів роботи підприємств, падінні реальних доходів населення та зниженні інвестиційної активності. Проте відповідно до основних теоретичних засад теорії довгих хвиль криза є необхідною і обов’язковою передумовою наступного економічного піднесення.

До ринкової економіки належать усі розвинуті економічні системи, тобто ті країни, в яких товари, послуги та ресурси розміщуються переважно за допомогою ринкового механізму, а також закріпились закони і правові норми, що регулюють підприємницьку діяльність і захищають права власності. Дії окремого продавця або покупця не спричиняють вплив на інших, а механізмом узгодження попиту і пропозиції виступає ринкова ціна. Але взаємозв’язок між попитом, пропозицією та цінами систематично порушується, наслідком чого є виникнення економічних криз.

Знання засад теорії циклічності дозволяє вирішити одну з найважливіших задач ринкової економіки – задачу довгострокового прогнозування. Розробником теорії “великих циклів кон’юнктури” є видатний вчений Микола Дмитрович Кондратьєв [4]. В історію світової науки він увійшов саме завдяки відкриттю на початку 20-х років ХХ ст. великих циклів кон’юнктури, які в подальшому отримали назву кондратьєвських “довгих хвиль” (або К-хвиль). Здійснивши економетричний аналіз динаміки виробництва чавуну і свинцю, видобутку та споживання вугілля, середнього рівня товарних цін, відсотку на капітал, заробітної плати, зовнішньоторговельного обороту та інших економічних показників розвитку економіки Великобританії, Франції, Німеччини,

США протягом приблизно 140 років, він розклав емпіричні ряди цих показників на три складові:

1) загальна тенденція змін (тренду) та її швидкість, які закладено у теоретичну криву ряду, тобто випрямлену криву емпіричного ряду;

2) прискорення цієї тенденції, тобто зміна темпів зростання, яке характеризується відхиленнями між емпіричним і теоретичним рядами і являє собою коливальні величини, що відображають циклічні зміни економічної кон'юнктури;

3) випадкові відхилення в цих кривих.

При цьому Кондратьєву вже було відомо, що якщо великі цикли кон'юнктури знаходять відображення в цих рядах, то їм притаманні ще й цикли середньо та короткострокові, тобто цикли Жюгляра та Кітчина.

Згідно з Кондратьєвим, існують три види рівноважних станів:

1) рівновага "першого порядку" – між звичайним ринковим попитом та пропозицією, або цикли у товарних запасах (3–3,5 років);

2) рівновага "другого порядку" – досягається у процесі формування цін виробництва шляхом міжгалузевого переливу капіталу, який передусім вкладається в обладнання або у виробничі цикли середньої тривалості;

3) рівновага "третього порядку" – стосується "основних матеріальних благ" (промислові будови, інфраструктурні споруди, а також кваліфікована робоча сила): запас "основних капітальних благ" має знаходитись у рівновазі з усіма чинниками, що визначають існуючий технічний спосіб виробництва. М. Кондратьєв підкреслює, що хвилеподібний рух являє собою процес відхилення від стану рівноваги, до якої прагне економіка. Періодично ця рівновага порушується і виникає необхідність створення нового запасу "основних капітальних благ", які б відповідали способу виробництва, що виникає. Таке оновлення проходить не плавно, а поштовхами. Як уже зазначалось, вирішальну роль при цьому відіграють науково-технічні винаходи, відкриття, науково-технічні революції. Водночас М. Кондратьєв підкреслював, що "довгі хвилі" не є коливаннями: кризи у "великій хвилі" не обов'язково відображають абсолютне падіння виробництва. Вони є проявом врахування тенденцій багатьох чинників, що обумовлюють довгострокові тенденції (звідси термін "хвиля" замість терміна "цикл"). І фази довгих хвиль є іншими: відновлення, довгий підйом, велика криза.

У 1930 роках австро-американський вчений Йозеф Алоїз Шумпетер створив "інноваційну теорію підприємництва", на основі якої розвинув "кондратьєвську циклічну парадигму" у напрямі інноваційної концепції "довгих хвиль" [3].

Провідну роль в теорії Шумпетера відіграли інновації. На його думку, усі цикли генеруються інноваціями. Інновація – кінцевий результат впровадження ідей, нових видів продукції, технологічних процесів або організаційних рішень з метою отримання економічного, соціального або іншого ефекту. Великі цикли можна розглядати як порушення і поновлення економічної рівноваги довгого періоду. Головна їх причина полягає в механізмі накопичення, акумулювання та розсіяння капіталу, достатнього для створення нових основних виробничих сил.

Оновлення та розширення "основних капітальних благ", яке відбувається під час підвищувальної фази довгого циклу, радикально змінює і перерозподіляє продуктивні сили суспільства. Для цього потрібні величезні ресурси в натуральній та грошовій формі. Вони можуть існувати тільки якщо вони були накопичені у попередній фазі, коли заощадження перевищували інвестиції. У фазі підйому постійне зростання цін і заробітної плати стимулювало населення до збільшення витрат, а в період спаду, навпаки, падають ціни і заробітна плата, а отже й купівельна спроможність населення. Перше веде до прагнення зберігати, а друге – до зниження купівельної спроможності. Накопичення коштів відбувається також внаслідок скорочення інвестицій в період загального спаду, коли прибутки зменшуються і зростає ризик банкрутства.

Й. Шумпетер запропонував також психологічну теорію криз. На його думку, кожній фазі властива своя психологічна картина, яка формує ставлення до інвестицій. В умовах паніки на розброду кризового стану інвестицій намагаються уникати, а при сприятливих очікуваннях в умовах підйому спостерігається так звана "інвестиційна гарячка".

Що стосується подальшої періодизації довгих хвиль, то після смерті М. Д. Кондратьєва вона стала предметом дискусій. Вивченням цієї проблеми за-

ймаються дві основні групи дослідників. Кожна з них застосовує різні підходи до періодизації та виділення циклів. Перша група дослідників, яка виділяє п'ять циклів, використовує в аналізі так звані індикатори реальної економіки (виробничі показники, зайнятість, інвестиційна активність, різні структурні пропорції). Друга група, яка виділяє чотири цикли, віддає перевагу фінансовим індикаторам, насамперед аналізу динаміки фондового ринку та дохідності облігацій. За підрахунками інших учених [5], періодичність циклів, починаючи з тієї точки, на якій зупинився М. Д. Кондратьєв, можна представити в такий спосіб:

ІІІ. Знижувальна хвиля: з 1914–1920 (у США – з 1929) до 1936–1940 рр.

ІV. Підвищувальна хвиля: з 1936–1940 до 1966–1971 рр. Знижувальна хвиля: з 1966–1971 до 1980–1985 рр.

V. Підвищувальна хвиля: з 1980–1985 до 2000–2007 рр. Знижувальна хвиля: з 2000–2007 до, ймовірно, 2015–2025 рр. (прогноз).

VI. Підвищувальна хвиля: з 2015–2025 до 2035–2045 рр. (прогноз).

Також спостерігається тенденція до скорочення циклів Кондратьєва: перший цикл Кондратьєва становив 60–65 років (1785/90–1844/51), другий – вже близько 50 років (1844/55–1890/96), третій – не більше 42 років (1891/96–1933), четвертий – трохи більше 40 років (1933–1974).

Циклічні зміни тенденцій світової економіки відбилися і на тенденціях економічного розвитку незалежної України. В Україні за період 1991–2008 років відбулися значні економічні зрушення – зростання частки послуг у ВВП і підвищення ролі фінансової системи. Хоча вперше зростання ВВП було зафіксовано саме в 2000 році, піднесення базових галузей економіки, передусім чорної металургії, розпочалося в 1998–1999 роках. В наступні роки, 1998–2004, державна влада, жертвуючи курсовою стабільністю національної валюти, підтримувала на позитивному рівні резерв цінової конкурентоспроможності експортерів з базових галузей, завдяки чому в країні спостерігалось стабільне зростання експортно-орієнтованого сектору економіки.

Водночас зміни показників, які відображають вплив наслідків економічної кризи на українську економіку, проявляються у вигляді тенденції, що має подвійне плукачення: з одного боку, можна вважати це гальмуванням або зниженням рівнів показників, як у більшості країн світу, з іншого – темпи цього гальмування (або зниження) вищі, ніж у економічно розвинених країн.

Одним з основних макроекономічних показників, що відображає стан і стабільність економіки, є рівень інфляції – тривале зростання загального рівня цін, яке відображає зниження купівельної спроможності грошової одиниці, що доводить один із загальних законів ринкової економіки – закон грошового обігу, згідно з яким протягом конкретного періоду для обігу необхідна лише певна об'єктивно обумовлена маса купівельних і платіжних засобів. В разі зростання платоспроможного попиту та тлі стабільної пропозиції на ринку виникає дефіцит, що обумовлює зростання цін (так звана інфляція попиту – порушення рівноваги між попитом і пропозицією з боку попиту).

Така тенденція, пов'язана зі зростанням середніх доходів населення, притаманна фазі підйому економічного циклу і має назву “повзуча інфляція”, коли інфляція розвивається поступово, а ціни зростають незначною мірою. Інша її назва – “помірна інфляція” (25% на рік). В економічно розвинених країнах вона не тільки не розглядається як негативний чинник, а вважається стимулятором розвитку економіки та забезпечення її необхідного динамізму. Але в разі галопуючої (10–100% на рік) інфляції та гіперінфляції (1–2% на день або 1000% і більше на рік) інфляції відбувається спад виробництва та скорочення товарообігу, втрачається стимул до інвестицій, стримується процес суспільного нагромадження, поширюється відплив капіталу з виробничої сфери до сфери обігу, тобто має місце розбалансування економічної рівноваги, що змушує людей витратити ресурси в намаганні передбачити її наслідки, викликає громадське невдоволення і конфлікти.

Розглядаючи показники інфляції в Україні, які характеризують зростання цін у поточному році в порівнянні з попереднім роком, можна виділити декілька періодів:

- гіперінфляція: 1992–1995 рр.;
- зменшення її темпів: 1996–1997 рр.;

- вплив світової фінансової кризи та підвищення темпів інфляції: 1998–2000 рр.,
- незначні коливання (крім кризового 2008 р.): 2001–2013 рр.;
- агресія Росії та стрибок інфляції; 2014–2015 рр.;
- подальша тенденція до скорочення темпів інфляції.

У періоди високої інфляції (1992–1995, 2008–2009 та 2014–2015 рр.) Україна, за даними МВФ, входила до 10 країн світу з найвищими її темпами. Тобто економіка України була дуже чутливою до негативного впливу внутрішніх і зовнішніх подій. Як наслідок, в 1992–1994 рр. спостерігалось різке скорочення ВВП, яке в подальшому дещо загальмувалось, але тенденція до його зростання відновилася лише з 1999 р., а рівень 1990 року був досягнутий у 2004 р. (рис. 1). Скорочення ВВП мало миттєвий негативний вплив на ринок праці (табл. 1).

Як бачимо, в 1992–2000 рр. спостерігалось стале скорочення зайнятого населення, реальних грошових доходів і реальної заробітної плати, що мало б скоротити платоспроможний попит і відтак певною мірою запобігти надвисоким темпам інфляції у цей період. Але у ситуацію втрутився чинник зовнішньої міграції. Значна частина населення України працездатного віку, яке не могло працевлаштуватися в Україні,

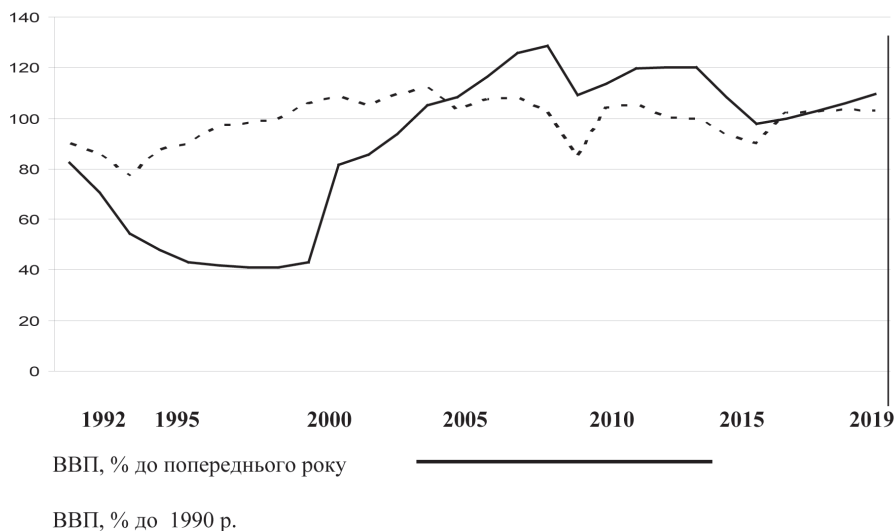

Рис. 1. Динаміка реального ВВП України у 1992–2019 рр.

Таблиця 1

Ринок праці та доходи населення України у 1992–2000 рр.

Роки	Кількість зайнятого населення, млн осіб	Рівень зареєстрованого безробіття, (% до працездатного населення у працездатному віці)	Грошові доходи населення, реальні, (% до попереднього року)	Нарахована середньомісячна заробітна плата, реальна, (% до попереднього року)
1992	24,5	0,3	71,1	-
1993	23,9	0,3	56,3	59,9
1994	23,0	0,3	86,0	84,8
1995	23,7	0,5	101,8	110,6
1996	23,2	1,3	82,9	96,6
1997	22,6	2,3	106,3	96,6
1998	22,3	3,7	98,4	96,2
1999	21,8	4,3	92,0	91,1
2000	21,6	4,2	106,3	99,1

Джерело: [6]

Офіційних статистичних даних щодо величини трудової міграції з України немає: згідно з оцінками, вона становить від 2 до 5 млн осіб. Ці “заробітчани” почали надсилати до України своїм родичам значні суми грошей, які нівелювали скорочення доходів населення, що залишилося в Україні, але негативно вплинуло на інфляцію. В подальші роки ситуація поступово виправилась: з відновленням економіки почав збільшуватися ВВП, а тому паралельне зростання реальної зарплати, пожвавивши споживчий ринок (що відобразилося у стабільному зростанні товарообігу, крім критичних років – 2009 та 2014–2015), зупинило інфляцію на рівні “повзучої” (рис. 2).

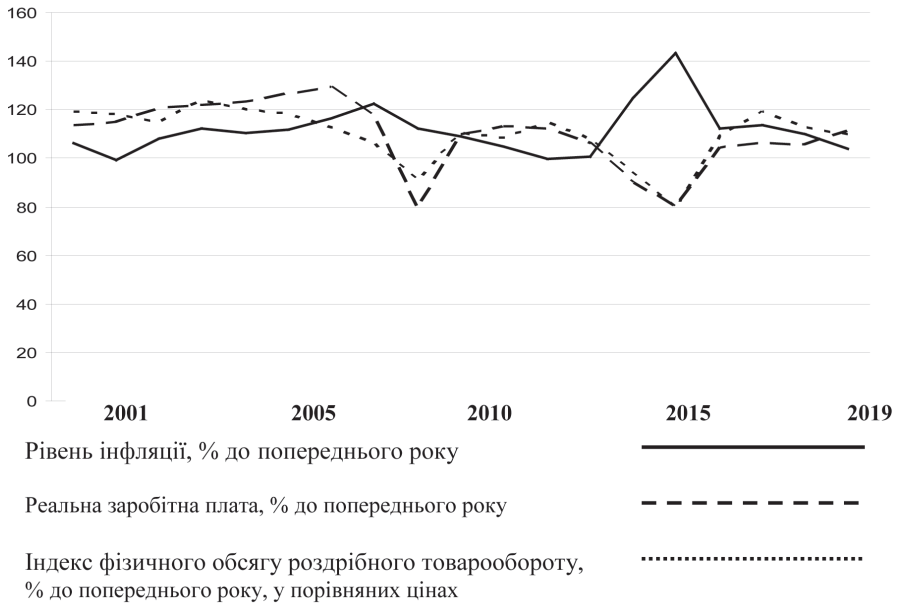

Рис. 2. Динаміка основних грошових індикаторів України у 2001–2019 рр.

Джерело: [6]

Наслідками стабілізації тенденцій основних грошових індикаторів (табл. 2) протягом останніх 5 років стало виправлення ситуації на ринку праці, від стану якого передусім залежать рівні та тенденції макроекономічних агрегатів.

Таблиця 2

Основні показники ринку праці України в 2015 – 2019 рр.

Роки	Робоча сила (тис. осіб)	Зайняте населення (тис. осіб)	Безробітне населення за методологією МОП (тис. осіб)	Середньомісячна зарплата (грн)	Реальна зарплата, % до попереднього року
2015	18098	16443	1655	4195	79,8
2016	17885	16277	1678	5183	109,0
2017	17584	16156	1698	7104	119,1
2018	17940	16361	1759	8865	112,5
2019	18066	16578	1488	10497	109,8
2019 до 2015, %	99,8	100,8	89,9	250,2	158,6

Джерело: [6]

Як бачимо, в 2015–2019 роках ринок праці України був стабільним, рівні показників робочої сили, зайнятого і безробітного населення не зазнали значних змін. Водночас оплата праці значно збільшилась: середньомісячна зарплата зросла у 2,5 раза, а реальна – у понад 1,5 раза.

Протягом цього ж періоду значно покращився стан зайнятості в Україні: скоротилася чисельність безробітних та навантаження зареєстрованих безробітних на 1 вакансію. Також зросла пропозиція на ринку праці: у понад двічі збільшилась кількість вакансій (табл. 3).

Таблиця 3

**Характеристика зайнятості населення України
в 2015–2019 рр.**

Роки	Кількість вакансій (тис. осіб)	Кількість зареєстрованих безробітних (тис. осіб)	Навантаження зареєстрованих безробітних на 1 вакансію
2015	25,9	490,8	18
2016	36,0	390,8	10
2017	50,4	354,4	7
2018	58,4	341,7	6
2019	60,5	177,3	4
2019 до 2015, %	233,6	36,1	22,2

Джерело: [6]

Висновки. В статті здійснено узагальнення основних засад теорії циклічності, зокрема тих, що визначають чинники настання економічних криз. Визначено, що розроблення заходів для пом'якшення негативних проявів цих криз вимагає здійснення довгострокового прогнозування циклів економічного розвитку. Виходячи з того, що поведінка системи, якою є економіка, описується системою відповідних показників, прогнозування має полягати в тому, щоб визначити за допомогою економіко-статистичних моделей прогнозні значення показників і на їх основі у відповідний момент розробити згадані заходи. Виявлення причин, що впливають на результативний показник, оцінка щільності їх зв'язку з цим показником, що дозволяє розподілити причини на основні та другорядні, побудова причинно-наслідкових моделей, параметри яких дозволяють отримувати більш надійний прогноз, ніж із використанням екстраполяції, зумовлює потребу у використанні методів кореляційно регресійного аналізу при плануванні дій на ринку, зокрема на ринку інновацій.

Застосування такого підходу до аналізу і прогнозування економіки дозволило б, зокрема, пом'якшити вплив світових криз на економіку України, які знайшли прояв у зростанні інфляції та скороченні ВВП. В статті зазначено, що тенденції інфляції в Україні були обумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками; галопуюча інфляція початку 1990-х років мала суттєвий негативний вплив на економіку та ринок праці України, спровокувавши значну еміграцію працездатного населення; у 2000 рр. інфляція стабілізувалась, хоча її рівень у 2008–2009 рр. (світова економічна криза) та 2014–2015 рр. (початок агресії з боку Росії) був вище середньосвітового; заходи, розроблені владою та реалізовані в Україні, дозволили країні впоратися з наслідками внутрішньої політико-економічної кризи і галопуючої інфляції 1992–1995 рр.; уповільнення інфляції уможливило стабілізацію ситуації на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Акаев А., Коротаев А. К прогнозированию глобальной экономической динамики ближайших лет // Экономическая политика. 2017. Т. 12. № 1. С. 8–39.
2. Дука А. П. Технологічна модернізація суспільства в контексті теорії економічного розвитку Й. А. Шумпетера // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2013. № 144. С. 10–12.
3. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития. М.: Директ-Медиа, 2007. 400 с.
4. Кондратьев Н. Д., Яковец Ю. В., Абалкин Л. И. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения. Избранные труды. М.: Экономика, 2002. 550 с.

5. Айвазов А. Э., Пантин В. И. Циклы Кондратьева и эволюционные циклы мировой системы: обоснование и прогностический потенциал // Кондратьевские волны. 2012. № 1. С. 136–155.
6. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

References

1. Akayev A., Korotayev A. (2017). K prognozirovaniyu globalnoy ekonomicheskoy dinamiki blizhayshih let [Toward Forecasting Global Economic Dynamics of the Forthcoming Years]. Ekonomicheskaya politika – Economic Policy, vol. 12, issue 1, 8–39 [in Russian].
2. Duka A. P. (2013). Tekhnolohichna modernizatsiia suspilstva v konteksti teorii ekonomichnoho rozvytku J. A. Shumpetera [Technological modernization of the society in the context of the theory of economic development]. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. Tarasa Shevchenka. Seriya: Ekonomika – Bulletin of Kyiv Taras Shevchenko National University. Series: Economics, 144, 10–12 [in Ukrainian].
3. Schumpeter J. A. (2007). Teoriya ekonomicheskogo razvitiya [Theory of Economic Development]. Trans. from English. Moscow: Direkt-Media [in Russian].
4. Kondratev N. D., Yakovets Yu. V., and Abalkin L. I. (2002). Bolshie tsikly kon'yunktury i teoriya predvideniya. Izbrannyye trudy [Big business cycles and the theory of prediction. Selected works]. Moscow: Ekonomika [in Russian].
5. Ayvazov A. E., and Pantin V. I. (2012). Tsikly Kondrateva i evolyutsionnyie tsikly mirovoy sistemy: obosnovanie i prognosticheskiy potentsial [Kondratiev's long waves and evolutionary cycles of the global system: justification and predictive potential]. Kondratevskie volny – Kondratiev's Waves, 1, 136–155 [in Russian].
6. Sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [The web-site of the State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Герасименко С. С., Герасименко В. В. Економічні цикли сучасності: світовий та український тренди. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр.* 2020. №4. С. 5-13. doi: 10.31767/nasoa.4-2020.01.